

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 31/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av Europaparlamentets och rådets förslag om upprättande av ett ramprogram för konkurrenskraft och innovation (2007—2013)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet remitterade den 10 juni 2005 statsrådets utredning med anledning av Europaparlamentets och rådets förslag om upprättande av ett ramprogram för konkurrenskraft och innovation (2007—2013) (E 40/2005 rd) till miljöutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Kimmo Hyrsky, handels- och industriministeriet
- överinspektör Merja Saarnilehto, miljöministeriet
- utvecklingsdirektör Ilari Aho, Motiva Oy
- utvecklingschef Ritva Dammert, Finlands Akademi
- företagsverksamhetsdirektör Heikki Sundquist, Jubileumsfonden för Finlands självständighet SITRA
- direktör Petri Peltonen, Teknologiska utvecklingscentralen Tekes.

UTREDNINGEN

Förslaget

Ramprogrammet (Framework Programme for Competitiveness and Innovation, CIP) har som mål att förbättra unionens konkurrenskraft och åstadkomma hållbar tillväxt genom att upprätta en innovativ, produktiv, miljömedveten och resurseffektiv strategi. Insatserna i programmet har följande överordnade syften:

- 1) Att utveckla företagens konkurrenskraft, i synnerhet när det gäller små och medelstora företag
- 2) Att främja innovation, däribland miljöinnovation

3) Att påskynda utvecklingen av ett konkurrenskraftigt och innovativt informationssamhälle för alla

4) Att främja dels energieffektivitet, dels nya och förnybara energikällor i alla sektorer, däribland transportsektorn.

I ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation ska utöver ett flerårigt program för företag och företaganda (Multi-Annual Programme for Enterprise and Entrepreneurship, MAP) också tas in

— ett program för åtgärder på energiområdet (Intelligent energi-Europa)

- det finansiella instrumentet för miljön (Life)
- IKT-programmen Modinis, eContent och eTen
- en del innovationsavsnitt ur ramprogrammet för forskning och teknik.

Ramprogrammet består av tre underordnade program eller pelare:

- 1) Programmet för entreprenörskap och innovation (Entrepreneurship and Innovation Programme)
- 2) ICT-stödprogrammet (ICT Policy Support Programme)
- 3) Intelligent energi-Europa (Intelligent Energy-Europa Programme).

Det finns ett flertal verktyg för att genomföra ramprogrammet som direkt eller indirekt administreras av kommissionen, typ politiska åtgärder, projekt för tekniköverföring och spridning av ny teknik, gemenskapens finansieringsinstrument som förvaltas av Europeiska investeringsfonden, förstärkta nätverk av olika slag samt spridning av kunskap, erfarenhet och bästa praxis.

Finansieringsinstrumenten tar upp största delen av budgeten. Resten går till att genomföra olika slag av projekt (kartläggning av bästa metoder och spridning av resultat, demonstrationer, undersökningar, konferenser o. likn.) och till att bygga upp nätverk. Politiken och de politiska prioriteringarna läggs upp utifrån resultaten av arbetet och kommissionens periodiska konkurrenskraftsdokument.

I programutkastet föreslås ett genomförandeorgan (Executive Agency) för att förvalta programmet. Det ska i första hand planera och förvalta projekt och genomföra olika processer tekniskt. Kommissionen ska fortfarande svara för de politiska strategierna.

I programmet integreras flera av unionens existerande program för att främja konkurrenskraft, entreprenörskap och innovation eller delar av dem samt vissa nya projekt. Programmet är sjuårigt och den totala finansieringen beräknas uppgå till 4212,60 miljoner euro, varav 2631 miljoner euro avsätts för programmet för entreprenörskap och innovation (EIP), 801,6 miljo-

ner euro för ICT-programmet och 780 miljoner euro för energiprogrammet.

Regeringens ståndpunkt

Regeringen ser i princip positivt på kommissionens förslag till ett nytt ramprogram för konkurrenskraft och innovation. Det finns en del utestående frågor i förslaget som det inte går att ta närmare ställning till förrän innehållet behandlas i större detalj, vilket kommer att ske i konkurrenskraftsrådets arbetsgrupp för konkurrenskraft och tillväxt.

Programmets struktur

Regeringen ställer sig positivt till att vissa gemenskapsprogram och delar av dem slås ihop till ett enda program. Den är helt för att stödja miljöteknik och miljöinnovationer via CIP, liksom för att programmet Intelligent energi-Europa integreras och blir en av pelarna i programmet.

För tre av de program som ingår i CIP föreslås egna förvaltningskommittéer. Det gäller bara att se till att de tillämpar de övergripande målen lika. Det mervärde som programmet kan tillföra beror också på hur väl kommissionens generaldirektorat lyckas samarbeta om att genomföra de underordnade programmen. Att främja innovativt entreprenörskap bör gå som en röd tråd genom alla tre underordnade program.

För synergieffektens skull bör CIP och övriga gemenskapsprogram, typ det sjunde ramprogrammet för forskning, stå i en nära och naturlig dialog med varandra.

Programmets mål, verksamhetsfält och genomförandeinstrument

Regeringen anser att kommissionens integrerade strategi, ambitiösa måluppställning och föresats att samordna olika slag av konkurrenskraftsfrämjande åtgärder träffar rätt. Det är bra att man pekar på sambandet mellan innovation, miljöeffektivitet och konkurrenskraft. Tanken bakom ramprogrammet att undanröja överlappningar och ta ett horisontellt och samordnat grepp är också bra.

Det behövs verklig synergi och sammanhållning mellan ramprogrammet för konkurrens-

kraft och övriga gemenskapsprogram. Programförslaget är ett bra initiativ i detta syfte.

Det tilltänkta genomförandeorganet för ramprogrammet bör tillföra insatserna för bättre konkurrenskraft och innovation ett mervärde. Programmet bör synliggöra att servicebranscherna är tänkta att vara den framtida källan till ekonomisk tillväxt i EU. Det behövs fler åtgärder i EU för att höja tjänsternas produktivitet och utveckla marknaden för tjänster.

Kommissionen och medlemsstaterna bör arbeta för att få små och medelstora företag att införa ny teknik för att förbättra produktiviteten och konkurrenskraften. En översyn av den europeiska tjänstesektorn med hjälp av innovationer inom teknik, tjänster och arbetsmetoder bör prioriteras i programmet.

När det gäller införande av miljöeffektiva innovationer och miljöteknik ser regeringen gärna att programmet får en tillräckligt ambitiös uppläggning ur miljösynvinkel.

I programmet integreras flera av EU:s existerande program för att främja konkurrenskraft,

entreprenörskap och innovation eller delar av dem och en rad nya projekt. Därför är det på detta stadium svårt att bedöma hur mycket pengar det behövs för programmet.

En stor del av programbudgeten har vikts för att stärka de finansieringsinstrument för små och medelstora företag som Europeiska investeringsfonden förvaltar. En avsevärd del av denna finansiering går till att förstärka utbudet av riskkapital. Kommissionens förslag är än så länge rätt schematiskt och därför går det inte att få en särskilt exakt uppfattning om hur pengarna allokteras och om den föreslagna finansieringen är lämplig eller inte. Detaljerna framträder tydligare under behandlingen i arbetsgruppen för konkurrenskraft och tillväxt. Det är alltså bara preliminära ståndpunkter som kan formuleras nu.

När pengar avsätts för små och medelstora företag bör behoven i (innovativa) servicebranscher beaktas. Det bör också ses till att finansieringen räcker till för miljöinnovationer och för att utveckla och kommersialisera miljö- och energiteknik.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Miljöutskottet omfattar regeringens ståndpunkt och tillstyrker att konkurrenskraft och innovation integreras i ett enda program och att miljöteknik och miljöinnovationer främjas genom programmet. Handlingsplanen för miljöteknik (2004—2007) siktar speciellt på effektivare forskning, demonstrationer och spridning av miljöteknik. Nu ska projekten för att främja miljöteknik tas in i ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (CIP). Det kommer att vara det viktigaste finansieringsinstrumentet för handlingsplanen för miljöteknik i framtiden.

Utskottet understryker att sammanföringen av de övergripande målen, genomförandeinstrumenten och förvaltningen av programmen bör betyda större effektivitet och bättre resultat och att resurserna i högre grad riktas in på egentliga främjande åtgärder. Gemenskapens främjande-program har varit administrativt tungrodda och

rätt tröga inte minst i den mån de varit avsedda att främja innovation i små och medelstora företag. En komplicerad byråkrati får inte bli ett avgörande hinder för deltagande. Det här spelar en särskild roll för Finland i och med att merparten av våra miljöteknikföretag är små eller medelstora.

Världsmarknaden för miljöteknik växer med över 10 procent per år och har ett värde av ca 550 miljarder euro. Miljötekniken förväntas bli en central tillväxtsektor under innevarande sekel. Investeringarna i miljöteknik har redan nu uppfyllt de allmänna förväntningarna på avkastning. Våra styrkor har hittills varit industriell processteknik, industrins och samhällenas avloppsvattenshantering, hanteringen av vattentillgångar och högteknologiska mät- och kontrollsystem för miljötillståndet. Det finns tillgång till avancerad miljöteknik och miljökompetens och

potentialen för nytt entreprenörskap i branschen bedöms som betydande.

Men vi har inte lyckats utnyttja de möjligheter som en växande marknad och vår position i utvecklingens framkant har skapat för att exportera miljöteknik. Enligt utredning till utskottet har sysselsättningen i miljöteknikbranschen hos oss inte ökat ett dugg 1998—2003. Det finns uppskattningsvis 1 300 företag i branschen med en total omsättning på ca 4,5 miljarder euro. Exporten utgör omkring 1,2 miljarder euro av detta. Den senaste tidens utveckling är oroväckande med tanke på företagens obetydliga tillväxt, de få nyetableringarna och företagens minskade satsning på forskning och utveckling.

Utskottet påpekar att det behövs effektivare nätverk och exportsatsningar för att vi inte ska bli efter utvecklingen. Vi måste ta till nationella åtgärder för att de möjligheter CIP erbjuder ska kunna nyttiggöras fullt ut i Finland.

Utskottet anser att små miljöteknikföretag behöver stöd för att förbättra sina produkter och sin marknadsföring, främja sin export och kartlägga behoven och potentialen på exportmarknaden. Det är viktigt att företagen går samman i nätverk och skapar partnerskapsmodeller i sin affärsverksamhet för att uppnå trovärdighet på marknaden genom kritisk massa. Företagsfinansieringen bör målmedvetet främjas genom stöd för pilotprojekt och referensorgan. Nya finansiella modeller behövs för att sprida riskerna med investeringar i miljöteknik. I utvecklingssamarbetet bör man arbeta för hållbar konsumtion och produktion och för att eliminera fattigdom med hjälp av miljöteknik och miljöinnovation.

Utlåtande

Miljöutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt.

Helsingfors den 30 september 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Heidi Hautala /gröna
medl. Christina Gestrin /sv
Susanna Haapoja /cent
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent

Kari Kärkkäinen /kd
Jouko Laxell /saml
Heikki A. Ollila /saml
Säde Tahvanainen /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.